

ŠTÁTNA
ŠKOLSKÁ
INŠPEKCIA

2021/2022

STAV REALIZÁCIE HUDOBNEJ VÝCHOVY V MATERSKÝCH ŠKOLÁCH

SPRÁVA Z TEMATICKEJ INŠPEKCIE

**KRITICKÝ
PRIATEĽ ŠKÔL
A ŠKOLSKÝCH
ZARIADENÍ**

ŠTÁTNA
ŠKOLSKÁ
INŠPEKCIA

Stav realizácie hudobnej výchovy v materských školách

SPRÁVA Z TEMATICKEJ INŠPEKCIE

PaedDr. Ilona Uváčková
PaedDr. Monika Ružeková, PhD.
Ing. Adriana Vykydalová
Mgr. Alžbeta Štofková Dianovská

OBSAH

1	ZÁKLADNÉ ÚDAJE O KONTROLOVANÝCH ŠKOLÁCH	4
2	HLAVNÉ ZISTENIA	4
3	ZÁVERY	14
4	ODPORÚČANIA A PODNETY	14
4.1	Odporúčania na úrovni škôl	14
4.2	Odporúčania pre zriaďovateľov	15
4.3	Odporúčania na úrovni systému	15
5	ZOZNAM	15
5.1	Grafy	15
5.2	Tabuľky	15

1 ZÁKLADNÉ ÚDAJE O KONTROLOVANÝCH ŠKOLÁCH

Cieľom tematickej inšpekcie bolo zistiť stav realizácie hudobnej výchovy v materských školách. Informácie boli získané z priamych pozorovaní výchovno-vzdelávacej činnosti v dopoludňajšom čase, predloženej dokumentácie a fyzickej obhliadky priestorov školy. Okrem toho boli vyhodnocované a porovnávané dáta z rozhovorov s pedagogickými zamestnancami, informačného dotazníka pre riaditeľa a dotazníka zadaného učiteľom materskej školy.

V materských školách bolo vykonaných **118** tematických inšpekcií, z nich v **108** štátnych, v **6** cirkevných a v **4** súkromných školách. Vyučovací jazyk slovenský malo **112** a vyučovací jazyk maďarský (ďalej len „VJM“) **6** škôl. V mestách sídlilo **46** a v obciach **72** škôl (*Tabuľka 1*).

V **344** triedach bolo predprimárne vzdelávaných celkovo **6 841** detí, z nich **54** detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ďalej len „ŠVVP“).

TABUĽKA 1 Základné údaje o kontrovaných školách

Počet kontrolovaných škôl		118
Vyučovací jazyk škôl	slovenský	112
	maďarský	6
Zriaďovateľ	štátne školy	108
	cirkevné školy	6
	súkromné školy	4
Sídlo	mesto	46
	obec	72

2 HLAVNÉ ZISTENIA

2.1 Predpoklady pre plnenie zámerov hudobnej výchovy

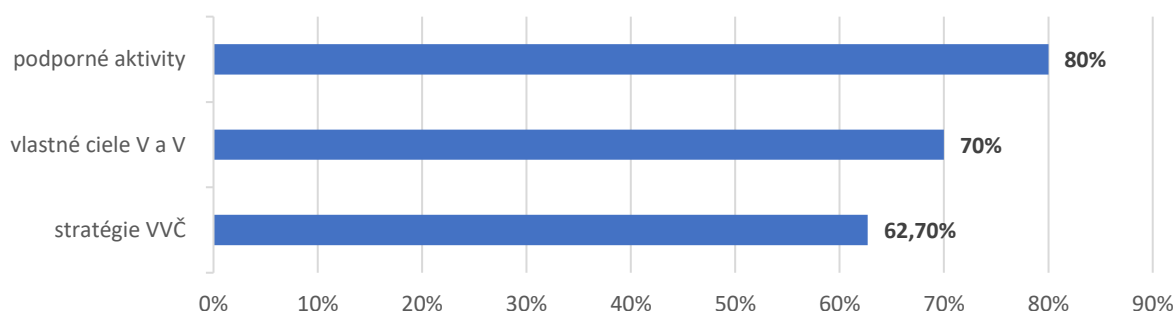
a podpory rozvíjania hudobnej gramotnosti detí

ŠKOLSKÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM A DOKUMENTÁCIA ŠKOLY

Viac ako dve tretiny sledovaných materských škôl (ďalej len „MŠ“) deklarovali v **školskom vzdelávacom programe** (ďalej len „ŠkVP“) vlastné ciele, stratégie výchovy a vzdelávania a 80 % MŠ rôznorodé aktivity zamerané na podporu pozitívneho vzťahu detí k hudbe a rozvíjania ich hudobnej gramotnosti (*GRAF 1*). Absencia učebných osnov bola zistená v 1 škole¹, v ktorej bola výchovno-vzdelávacia činnosť uskutočňovaná podľa mesačných plánov obsahujúcich tematické celky, ich charakteristika a vzdelávacie štandardy nekorešpondovali so štátnym vzdelávacím programom.

¹ MŠ, Školská 485, Diakovce 659

GRAF 1 Školský vzdelávací program – oblasť hudobnej výchovy a podpory rozvíjania hudobnej gramotnosti detí

Kreovanie hudobných schopností a napomáhanie deťom k poznaniu a vzťahu k národným tradíciám doložilo **dokumentáciou**² 75 % MŠ.

Realizovanie vízií nie len v oblasti hudobnej výchovy obmedzovali opatrenia súvisiace s pandémiou Covid-19. Mnohé MŠ boli aktívne na svojom webovom sídle, Facebooku alebo v širšom online priestore, napr. YouTube. S informovaným súhlasom zákonných zástupcov detí upriamovali pozornosť verejnosti na uskutočňované aktivity, ktoré archivovali na záznamových mediálnych nosičoch vrátane fotodokumentácie.

Riaditelia MŠ **umožňovali deťom účasť** na kultúrno-spoločenských podujatiach (77 %), speváckych, tanečných aj recitačných prehliadkach (15,3 %), projektoch a aktivitách súvisiacich s miestnou a regionálnou kultúrou. Vytvárali priestor pre uskutočňovanie krúžkov vedených osobami z interného (8 %) i externého (15,3 %) prostredia MŠ, ktoré boli zamerané najmä na podporovanie tanečných a speváckych dispozícií detí, výnimočne na hru na flautu či hudobno-pohybové dramatizovanie. Zväčša určili podmienky a pravidlá organizovania a zabezpečovania krúžkov v školskom poriadku. Okrem 1 MŠ³, ktorá umožnila realizovanie krúžku počas dopoludňajšieho pobytu vonku a tým zamedzila deťom vzdelávanie podľa ŠkVP.

Otvorené hodiny organizovalo 11 MŠ a metodický deň 1 škola, ktorými prezentovali aj inovatívne prístupy podporovania hudobných schopností, zručností a návykov detí.

ČINNOSŤ PORADNÝCH ORGÁNOV RIADITEĽA

Riaditelia 60,2 % MŠ v dotazníku uviedli, že ich **poradné orgány** napomáhali učiteľom pri plnení zámerov HV vytvorenými internými metodickými materiálmi, výnimočne ich publikovaním⁴. V niektorých školách informovali o možnostiach využívania printových a elektronických portfólií s hudobným i literárnym obsahom alebo námetov z webových portálov⁵ pri VVČ. Tretina poradných orgánov podporovala rozširovanie profesijných kompetencií učiteľov v oblasti HV, čo v dotazníku potvrdilo 57,6 % učiteľov, ktorí mali možnosť prispieť k vzdelávaniu kolegov prezentovaním získaných poznatkov z rôznych foriem vzdelávania sa. Poradné orgány sa zameriavali i na hodnotenie uskutočnených aktivít s hudobným zameraním. O poznatkoch učiteľov z pedagogického diagnostikovania detí v oblasti Umenie a kultúra s dôrazom na HV rokovalo 50,8 % poradných orgánov, však pozorovanie rozvoja detí⁶ potvrdilo 41 % učiteľov (napr. sluchová analýza slov, vnímanie rytmu,

² Zápisnice z rokovaní poradných orgánov riaditeľa školy; plán práce školy; plán aktivít; správa o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach školy ap.

³ CMŠ sv. Bernadety, Krosnianska 6, Košice

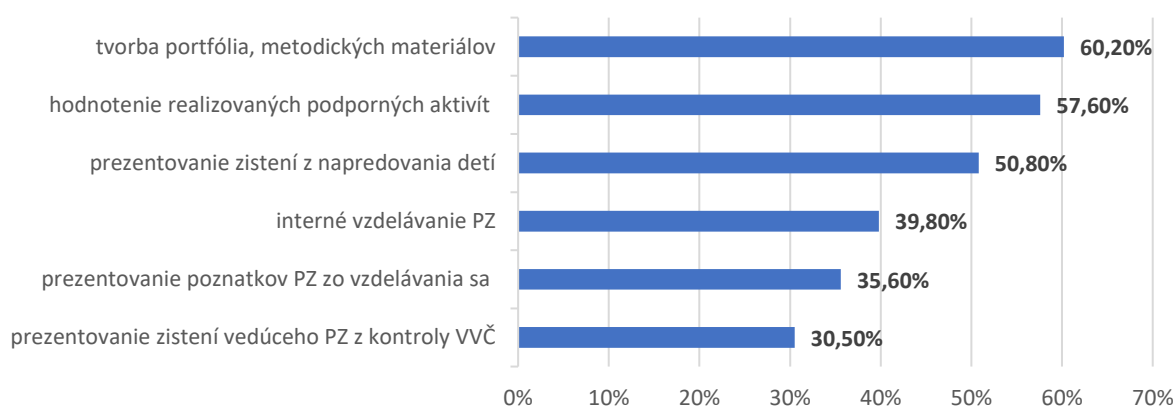
⁴ Príklad dobrej praxe: SMŠ Vilôčka, Vencová 4, Košice (publikovanie v Zborníku Inšpirácie k Dňu materských škôl)

⁵ Predškolský atlas, Zborovňa

⁶ Príklad dobrej praxe: SMŠ Krásne Sady, Mlynica 1084 (premyslené zaznamenávanie zistení dosahovaných výsledkov z oblasti HV so zameraním i na vek dieťaťa)

vokálne a inštrumentálne zručností). Hospitačné zistenia týkajúce sa HV a podpory rozvíjania HG detí prezentovalo členom poradným orgánom 30,5 % riaditeľov (Graf 2).

GRAF 2 Činnosť poradných orgánov riaditeľa

PERSONÁLNE PODMIENKY

Na uskutočňovaní ŠKVP priamou výchovno-vzdelávacou činnosťou (ďalej len „VVČ“) sa podieľalo 98,8 % pedagogických zamestnancov⁷ spĺňajúcich kvalifikačné predpoklady na výkon pracovnej činnosti v MŠ. Požadované kvalifikačné predpoklady nespĺňalo 7 učiteliek v 4 MŠ⁸ a požiadavky na výkon činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca 2 poverené riaditeľky⁹.

Šesť pedagogických asistentov participovalo na predprimárnom vzdelávaní v 5 MŠ¹⁰ vrátane 2 škôl zapojených do národného projektu. V 5 MŠ¹¹ Košického kraja v rámci národných projektov boli deťom so ŠVVP nápomocní aj odborní zamestnanci.

Riaditelia 83 % MŠ uviedli v dotazníku, že v predchádzajúcich dvoch rokoch vzdelávanie v oblasti HV ukončilo 145 učiteľov, pričom aktuálne sa vzdelávalo 9 a prihlášku na vzdelávanie si podalo 66 učiteľov. Rozširovanie profesijných kompetencií v uvedenej oblasti externými poskytovateľmi vzdelávania potvrdilo 19,8 % opytovaných učiteľov. Niektorí pedagogickí zamestnanci pri rozhovoroch konštatovali, že samoštúdiom získavali informácie najmä prostredníctvom sociálnych sietí.

V 1 MŠ¹² absentoval plán profesijného rozvoja.

MATERIÁLNO-TECHNICKÉ PODMIENKY

Materské školy disponovali rozdielnym spektrom didaktických pomôcok pre oblasť HV, ojedinele aj netradičnými hudobnými nástrojmi a pomôckami¹³. Všetky mali funkčnú audiovizuálnu techniku, obsahom rôzne hudobné nahrávky, detskú literatúru; v školách a triedach s vyučovacím jazykom maďarským vyvážené v štátnom i maďarskom jazyku. Orffov inštrumentál vlastnilo 98,3 %, klavír

⁷ Príklad dobrej praxe: MŠ, Mlynica 28 (učiteľka autorkou detských piesní)

⁸ SMŠ, Kostolište 331 (2); MŠ, Školská 684, Nálepko (1); SMŠ, Plzenská 11, Prešov (1); MŠ, Na výhone 1846/38C, Borský Mikuláš (3 učiteľky)

⁹ MŠ, Pečeňany 92; MŠ, Kukučínov 18

¹⁰ ZŠ s MŠ, Školská 684, Nálepko; MŠ, Dr. Štefana Heska 921, Kúty; MŠ, Opoj 247; ZŠ s MŠ, Bohdanovce nad Trnavou 41; MŠ, Sačurov 324

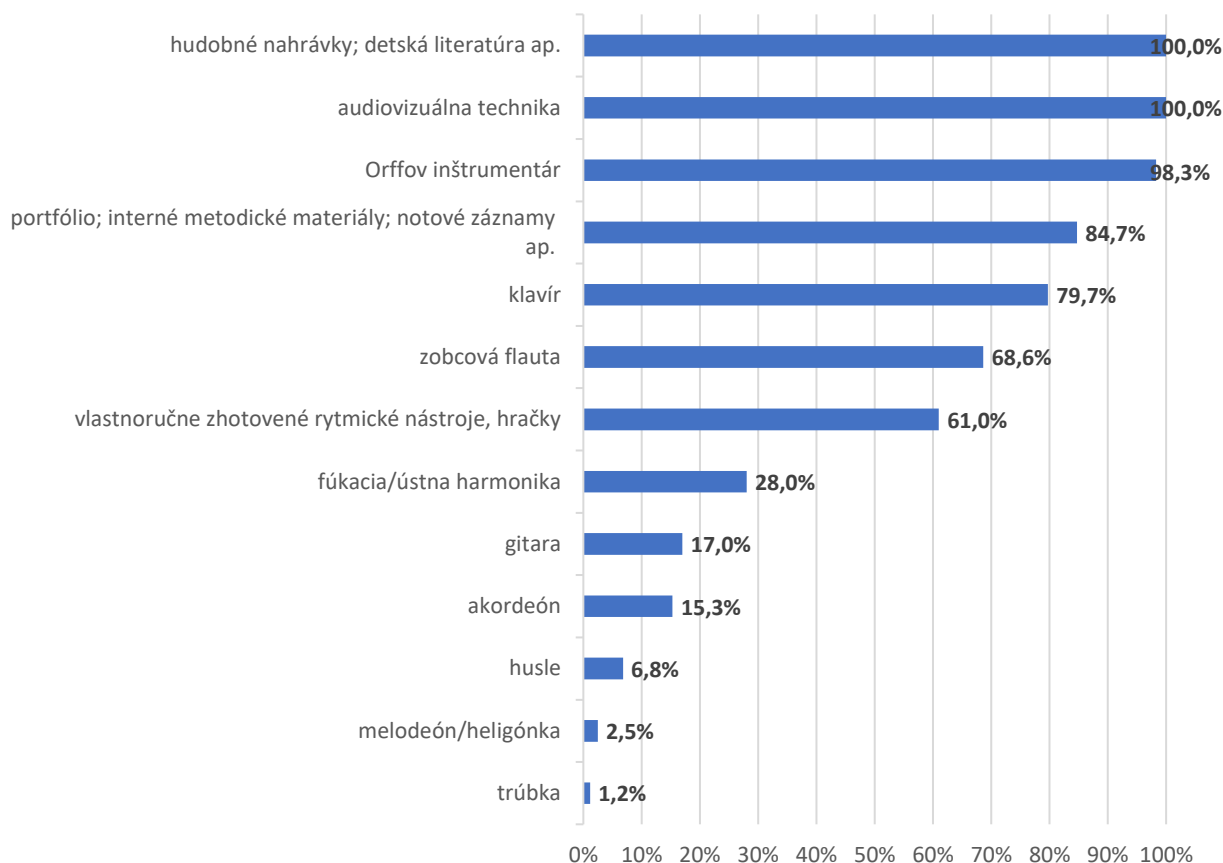
¹¹ ZŠ s MŠ, Školská 684, Nálepko; SMŠ Vilôčka, Vencová 4, Košice; CMŠ sv. Bernadety, Krosnianska 6, Košice; MŠ, Gagarinova 916/2A, Sobrance; MŠ – Óvoda, L. Kossutha 1272/103, Kráľovský Chlmec

¹² MŠ, Pečeňany 92

¹³ Napr. tympany; hracie trubice – Bum Bum Boomofón/tubový xylofón; podlahový klavír; violončelo; bubny; maracas/rumbagule; zvonce s určitým ladením; hudobné kocky; rytmické ruky; 7 tibetských spievajúcich mís s paličkami a vankúšmi pre zvukovú terapiu; dažďová palica (imitovanie zvukov jemného dažďa); magický/tanečný koberec; detská citara, cajon, kalimba; mechanický metronóm; ozembuch.

79,7 % a zobcovú flautu 68,6 % škôl. V takmer jednej štvrtine MŠ mali fúkaciu harmoniku, sporadicky gitaru alebo akordeón. Učitelia 61 % MŠ vlastnoručne zhotovili rytmické hračky a nástroje a 84,7 % škôl vypracovali interné metodické materiály (GRAF 3). Pre uskutočňovanie hudobno-dramatických činností mali učitelia k dispozícii rôznorodé rekvizity vrátane bábok a paravánu. Učiteľmi svojpomocne zhotovené kostýmy a kroje boli využívané pri prezentovaní sa detí na interných aj externých kultúrno-spoločenských podujatiach.

GRAF 3 Materiálno technické podmienky – oblasť hudobnej výchovy a podpory rozvíjania hudobnej gramotnosti detí

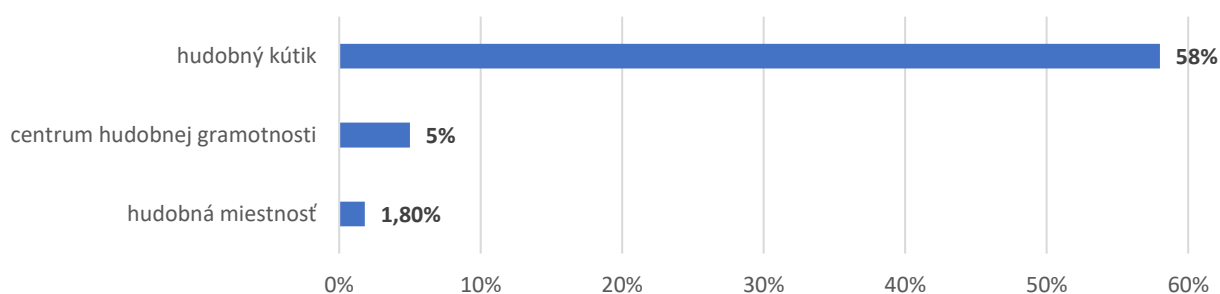

PRIESTOROVÉ PODMIENKY

Pedagogickí zamestnanci zriadili hudobný kútik v 68 MŠ, centrum hudobnej gramotnosti v 6 školách a hudobnú miestnosť v 1¹⁴ MŠ. Zámerom zriadenia tzv. špecializovaného priestoru bolo vytvorenie možností pre autonómne sebarealizovanie sa detí okrem uskutočňovania cieľných činností (nie len) s hudobným zameraním (Graf 4).

¹⁴ Príklad dobrej praxe: MŠ, G. Haina 1237/36, Levoča

GRAF 4 Špecializovaný priestor pre realizovanie sa detí v oblasti HV

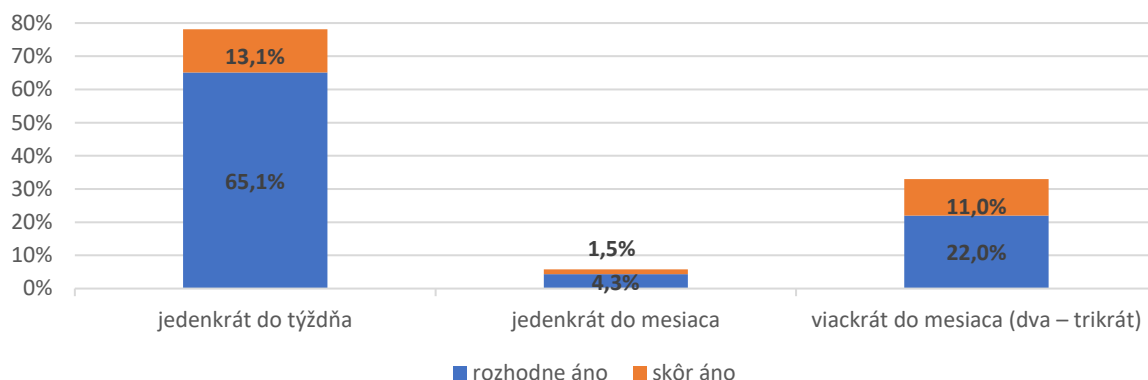

DOTAZNÍK PRE UČITEĽOV MATERSKÝCH ŠKÔL

Štátna školská inšpekcia umožnila zadaním dotazníka 536 učiteľom vyjadriť skúsenosti a názory na uskutočňovanie činností s hudobným zameraním (GRAF 5 – 10).

Podľa výsledkov z dotazníka viac ako tri štvrtiny učiteľov (78,2 %) uskutočňovalo vzdelávaciu aktivitu s hudobným zameraním jedenkrát do týždňa, čo však v niektorých prípadoch nebolo verifikované riaditeľmi alebo záznamami v triednych knihách. Jedna tretina respondentov (33 %) ich uskutočňovala dva – trikrát v mesiaci a raz za mesiac 5,8 % respondentov (GRAF 5).

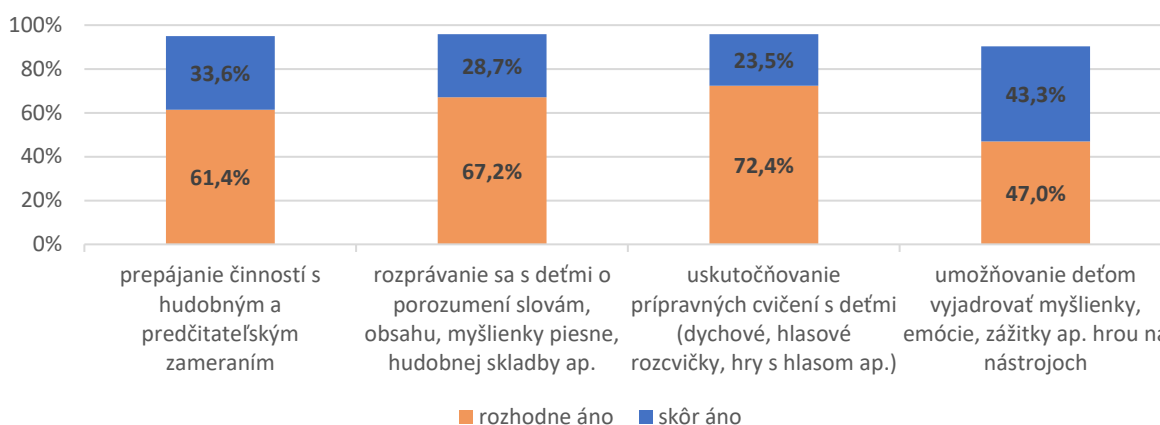
GRAF 5 Uskutočňovanie vzdelávacej aktivity s hudobným zameraním

Z hľadiska aplikovania didakticko-metodických postupov z dotazníka pre učiteľov vyplynulo, že 72,4 % respondentov uskutočňovalo s deťmi prípravné cvičenia. Viac ako dve tretiny opytovaných komunikovalo s deťmi o porozumení slovám, obsahu, myšlienky, napr. piesne, hudobnej skladby a interaktívne prepájalo činnosti s hudobným a predčitateľským zameraním. Takmer polovica respondentov deklarovala, že umožňovali deťom vyjadrovať vlastné myšlienky, emócie, zážitky hrou na hudobných nástrojoch. V priemere 1 % učiteľov neoznačilo aplikovanie uvedených didakticko-metodických postupov pri VVČ (GRAF 6).

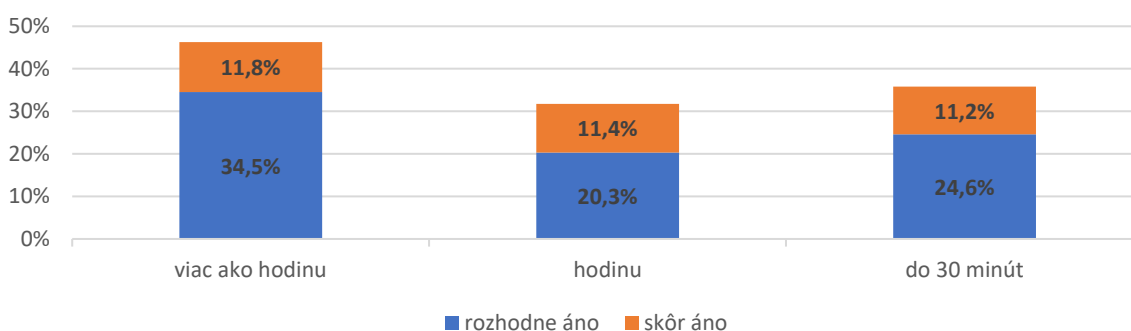

Graf 6 Vyučovanie učiteľom – aplikovanie didakticko-metodických postupov

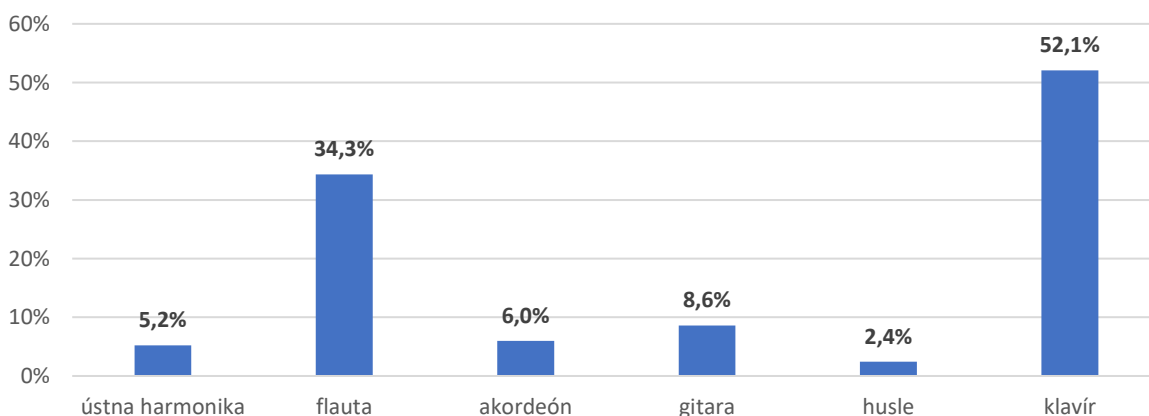
Činnostiam s hudobným zameraním počas týždňa viac ako hodinu sa *rozhodne* venovalo 34,5 % učiteľov, hodinu 20,3 % a do polhodiny 24,6 % opytovaných. Odpoveď *skôr áno* využilo pre sledovanú časovú dotáciu v priemere 11,4 % a odpoveď *neviem posúdiť* 17,1 % respondentov (GRAF 7).

GRAF 7 Čas venovaný činnostiam s hudobným zameraním počas týždňa

Na základe odpovedí v dotazníku 34,3 % učiteľov sprevádzalo spev detí klavírom. Zobcovú flautu označilo 18,1 %, gitaru 4,9 %, akordeón 4,3 %, ústnu harmoniku 2,2 % a husle 2,1 % respondentov. (GRAF 8).

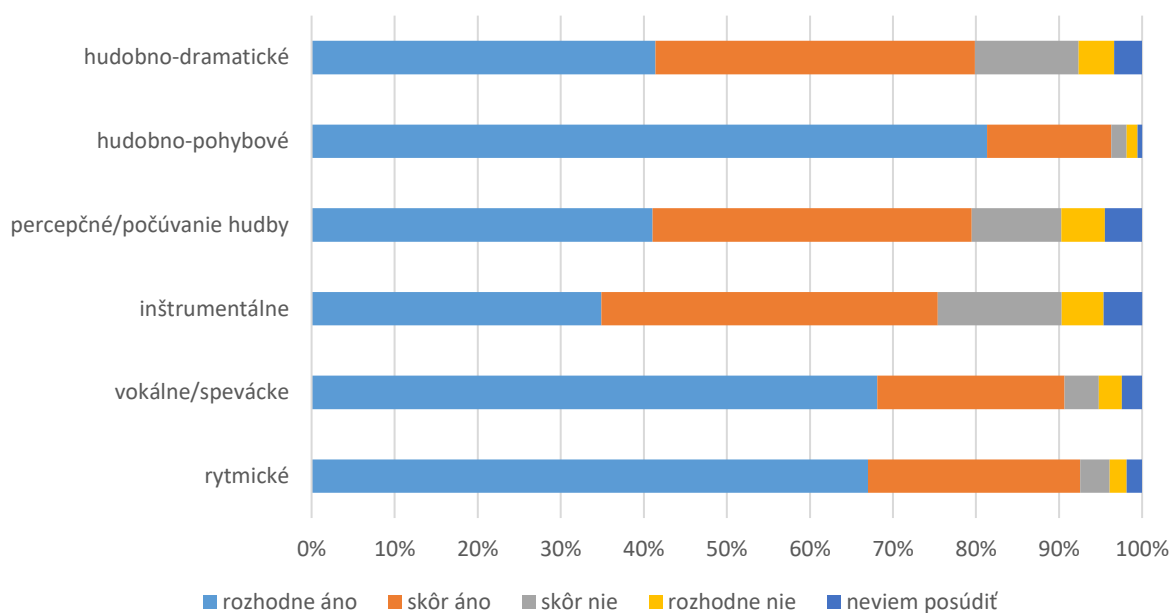
Graf 8 Využívanie hudobného nástroja pri výchovno-vzdelávacej činnosti

Pri VVČ 81,3 % učiteľov najviac uprednostňovalo hudobno-pohybové aktivity. Viac ako dve tretiny respondentov preferovalo vokálne a rytmické činnosti. V menšej miere boli učiteľmi využívané

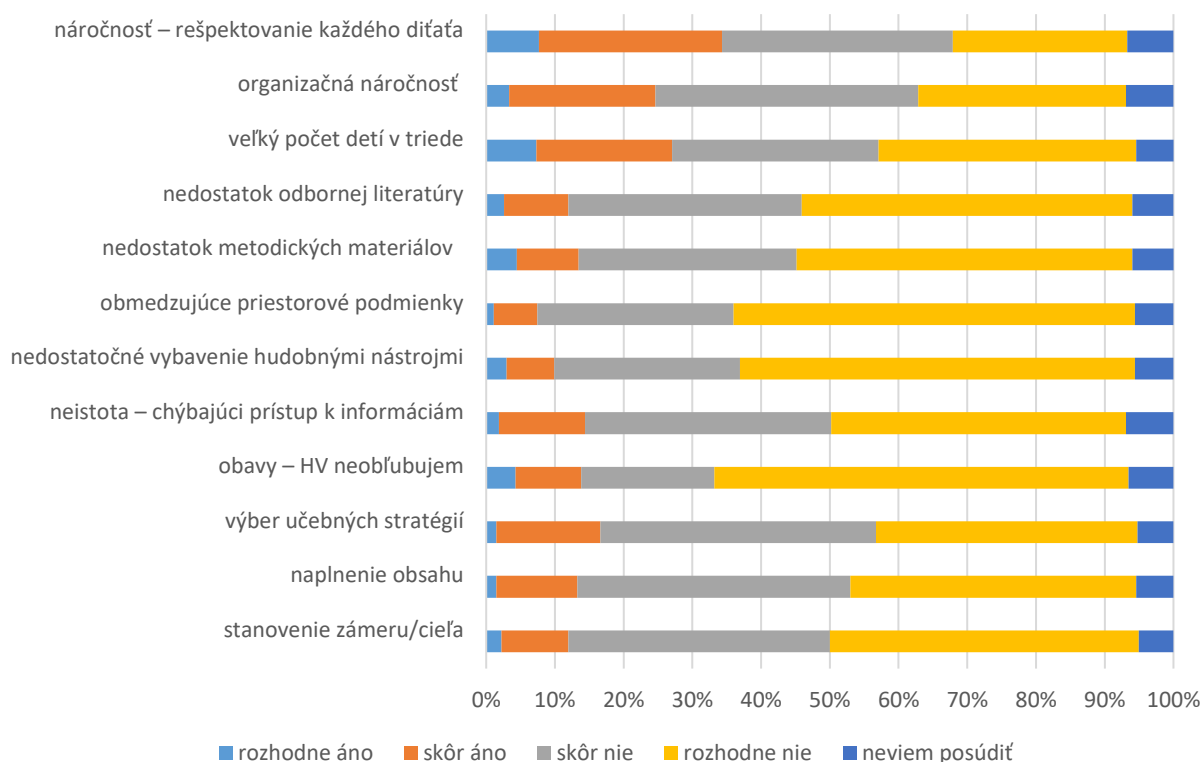
hudobno-dramatické (41,4 %), percepčné (41 %) a inštrumentálne (34,9 %) činnosti. Priorizovanie uvedených činností v dotazníku nevedelo označiť priemerne 2,9 % opytovaných (GRAF 9).

GRAF 9 Učiteľmi preferované činnosti s hudobným zameraním

Za najnáročnejšie pri činnostiach s hudobným zameraním považovala viac ako tretina opýtaných (34,4 %) rešpektovanie každého dieťaťa a organizačnú náročnosť (24,7 %). Väčšina respondentov nemala s realizáciou činností s hudobným zameraním žiadne problémy. Obavy z realizovania HV odmietlo v dotazníku 60,3 % učiteľov. Respondenti prezentovali, že pri rozvíjaní hudobnej gramotnosti detí neboli limitovaní priestormi MŠ (58,4 %) alebo vybavením hudobnými nástrojmi (57,5 %), metodickými materiálmi (48,9 %), odbornou literatúrou (48,1 %). Za bariéry pri VVČ nepokladali určenie zámeru (45 %), naplnenie obsahu (41,6 %), výber a aplikovanie učebných stratégií (38,1 %), prístup k informáciám súvisiacich s HV (42,9 %) či veľký počet detí (37,5 %). K identifikovaniu problémov pri činnostiach s hudobným zameraním sa *nevedelo* v dotazníku *vyjadriť* priemerne 5,9 % učiteľov (GRAF 10).

GRAF 10 Najčastejšie problémy učiteľov pri činnostiach s hudobným zameraním

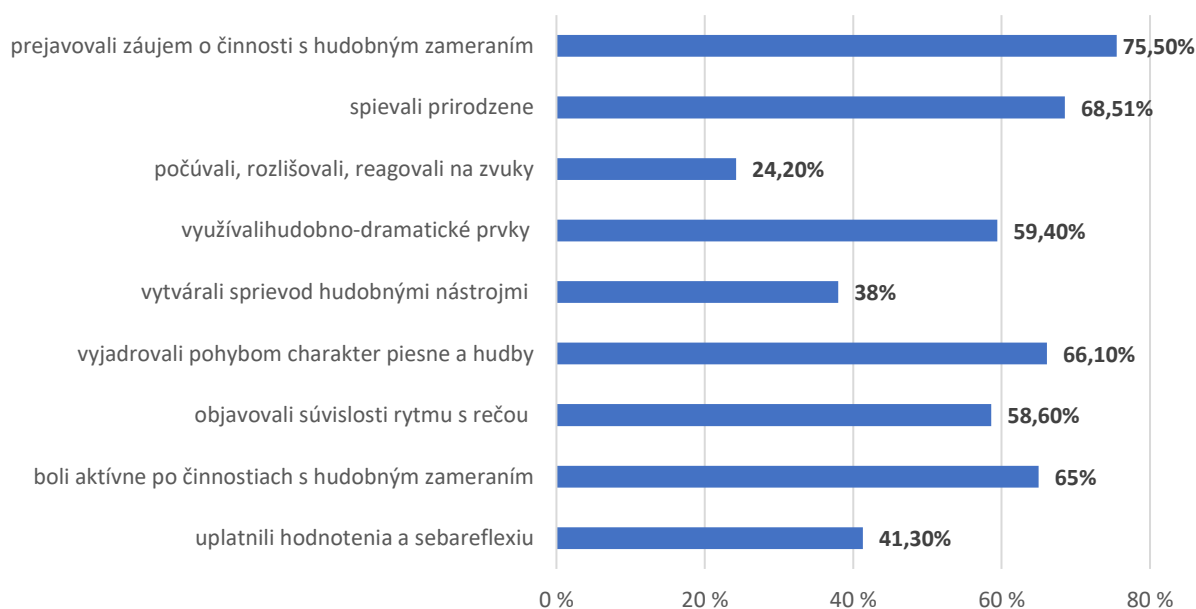
2.2 Výchovno-vzdelávacia činnosť

Podporovanie pozitívneho vzťahu detí k hudbe a rozvíjanie ich hudobnej gramotnosti bolo sledované počas **259** samostatných priamych pozorovaní súvislého dopoludňajšieho výučbového bloku v rozsahu **1 191** hodín. Z toho v 245 triedach s vyučovacím jazykom slovenským (1 125 hodín) a 14 triedach s vyučovacím jazykom maďarským (66 hodín).

Deti zväčša porozumeli zámerom činností s hudobným zameraním (75,5 %) a bezproblémovo sa do nich zapájali (*Graf 11*). Boli aktívne, spolupracovali, vzájomne sa podporovali, dodržiavali stanovené pravidlá a inštrukcie učiteľov. Chápali význam hudobnej terminológie (52,6 %) využívané učiteľmi, napr. pri označení základných výrazových prostriedkov hudby, hudobných a literárnych žánrov, čo preukázali adekvátnym verbálnym, speváckym i pohybovým prejavom. Vedeli identifikovať, napr. notovú osnovu, notu, husľový kľúč, klávesnicu, struny. Rozhovormi o rozprávkach, zážitkoch z verejných vystúpení, výletov alebo vysvetľovaním významu neznámych slov v piesňach, najmä v ľudových piesňach učitelia napomáhali deťom porozumieť spojeniam rytmu s obsahom slov a slovných spojení (58,6 %). Deti zaujali činnosti, v ktorých mohli prezentovať nadobudnuté poznatky a zručnosti z HV (65 %) i vlastné predstavy umelecko-expresívnymi výrazovými prostriedkami. Primerane zvládali rytmické a pohybovo-tanečné improvizácie či prvky tvorivej dramatiky, niektoré aj jednoduchými choreografiami alebo rytmizovaným cvičením na reprodukovanosť hudbu. Pohybovali sa vo viazanom aj voľnom útvare, dodržiavali udávané tempo hrou na telo (tlieskanie, plieskanie, dupanie) alebo na rytmických nástrojoch (38 %). Spievali prirodzene (68,5 %), niektoré aj samostatne. Zväčša nemali problém so zapamätaním si textu a melódie piesne. Boli zmätené a neisté, ak učitelia nepodporili nácvik piesne vlastným spevom. Týkalo sa to najmä vekovo mladších detí a detí z MRK s nepravidelnou dochádzkou. Bezprostredne sa spevácky či recitačne zabávali pri čakaní na ostatné deti počas činností súvisiacich najmä so sebaobsluhou a hygienou. Primerane reagovali na udanie speváckej polohy melodickým nástrojom (26,3 %) a dokázali s ním spievať (33 %). Deti v triedach s VJM interpretovali piesne v slovenskom i maďarskom jazyku. V cirkevných školách v rámci denných rituálov spievali náboženské piesne. Ak mali možnosť, rozlišovali hudobné

a nehudobné zvuky, identifikovali zdroj i smer odkiaľ zvuky prichádzali (24,2 %), vnímali melódiu hudobných nástrojov (28,3%), ktoré učitelia využívali, vyjadrovali hrou na hudobných nástrojoch vlastné myšlienky, pocity (25 %) alebo udržiavali rytmus rozhovoru, napr. pospevovaním si (22 %). V dôsledku slabšej intervencie učiteľov boli zaznamenané u niektorých problémy pri manipulovaní s rytmickými nástrojmi, udržiavaní požadovaného tempa alebo intenzity zvuku. Najvýraznejšie emočné prežívanie a hudobno-pohybové realizovanie sa detí bolo pozorované v ponúkaných či deťmi spontánne volených pohybových hrách so spevom. Zároveň pri vytváraní synchronného sprievodu najmä v párnom takte k známym piesňam a riekankám nástrojmi Orffovho inštrumentára, rytmickými pomôckami i hračkami, s ktorými korektne manipulovali. Ojedinele aj pri činnostiach s netradičnými hudobnými nástrojmi¹⁵, pri ktorých spoznávali ich funkcie, objavovali súvislosti tempa a rytmu, napr. brnkáním po lamelách kalimby si zdokonaľovali prstoklad, striedali jednoduché stúpajúce a klesajúce melódie a zároveň pozorovali i notový záznam k piesňam. Možnosť prezentovať svoje hodnotiace postrehy malo 41,3 % detí ale reálne vyjadrilo názor na činnosti s hudobným zameraním 34 % detí. Sebahodnotenie a posúdenie konania spoluhráčov uplatnilo iba 23 % detí. Na otázky učiteľov, často zatvorené, súvisiace so zámerom činností a doplnkových aktivít reflektovali mnohé deti jednoduchými vetami alebo jednoslovné.

GRAF 11 Učenie sa detí

Učitelia podporovali kreatívne angažovanie sa detí a rozvíjanie ich hudobnej gramotnosti¹⁶ efektívnym využívaním prostredia MŠ, adekvátnou ponukou didaktických pomôcok i aplikovaním primeraných výučbových stratégií vrátane pravidelne poskytovanou spätnou väzbou (GRAF 12). Spravidla využívali motivované dychové, artikulačné aj rytmické prípravné cvičenia. Viacerí zaradovali dychové cvičenia s dôrazom na plynulý výdych aj do zdravotných cvičení. Napomáhali deťom k plynulému dýchaniu pri spievaní, boli im vzorom, spievali v hlasovej polohe a hlasovom rozsahu detí. Niektoré deti nedokázali vytvoriť adekvátnu dychovú oporu (veľmi dvíhali ramená, nezapájali bránicu) a nedarilo sa im nasadiť požadovaný tón. V triedach s VJM komunikovali učitelia s deťmi dvojazyčne. Okrem triedy 1 MŠ¹⁷, v ktorej príležitosť pre rozvíjanie komunikačných zručností v štátnom jazyku deti plniace povinné predprimárne vzdelávanie vôbec nedostali. S deťmi z MRK sa dorozumievali v rómčine,

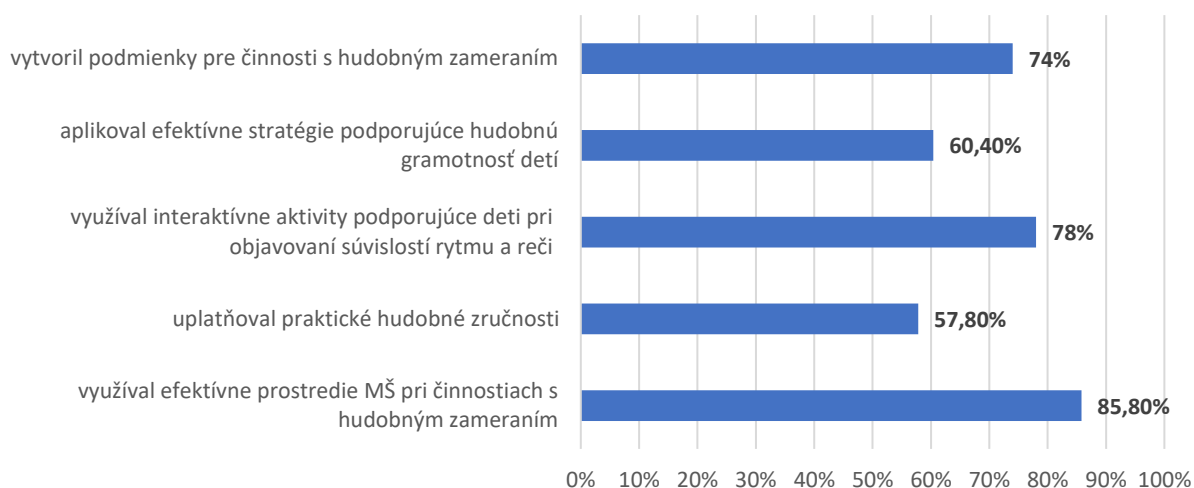
¹⁵ Príklad dobrej praxe: ZŠ s MŠ, J. V. Dolinského 2, Martin; ZŠ s MŠ, Rudinská 115; MŠ, Suchá Hora 1; ZŠ s MŠ, Svätý Kríž 184 – EP, Svätý Kríž 194

¹⁶ Príklad dobrej praxe: MŠ, Nová doba 923/12, Galanta; ZŠ s MŠ, Vančurova 38, Trnava

¹⁷ MŠ – Óvoda, Námestie priateľstva 2173/27, Dunajská Streda

nápomocní im boli pedagogickí asistenti a zamestnanci pôsobiacimi v rámci národného projektu¹⁸. Význam a obsah komunikácie podporili učitelia obrázkami, jednoznačnými gestami, pomalou ale zreteľnou artikuláciou. I napriek snahe učiteľov väčšina týchto detí nedokázala samostatne formulovať odpovede. V 1 MŠ¹⁹ používali deti z MRK zemplínske nárečie, ktorému učitelia rozumeli a bezproblémovo spolu komunikovali. Interaktívnym prepájaním činností s detskými či ľudovými piesňami, riekankami, krátkymi textami v slovenskom, maďarskom i rómskom jazyku učitelia napomáhali deťom pri objavovaní väzieb medzi rytmom a rečou, zároveň podporovali povedomie detí o ich identite a kultúre. Sporadicky im vytvorili príležitosti na rozoznávanie a porovnávanie jednotlivých žánrov, typov a štýlov hudby (18,1 %), napr. pochod, tanec, uspávanka, ľudová pieseň, slávnostná, veselá, smutná hudbu. Tiež na sluchové rozpoznanie a adekvátne reagovanie na prestávky pri zvukovej/melodickej a hlasovej produkcii (predohra, medzihra, dohra) alebo zaspievanie piesne na zvukomalebné slabiky (14,5 %). Málo pozornosti venovali učitelia činnostiam zameraným na identifikovanie toho, kto spieva a hudobného nástroja v počúvanej skladbe (9,4 %), aj na rozlišovanie a porovnávanie stúpajúcej, klesajúcej melódie, i skákajúcej z tónu na tón alebo znejúcej vo vyššej a nižšej polohe (8,6 %). Rolu dirigenta uplatnilo 15,7 % učiteľov, ktorí gestami sprevádzali spev detí, napr. kedy začať, spomaliť alebo spievať väčšou či slabšou intenzitou hlasu.

GRAF 11 Vyučovanie učiteľom

2.3 Iné zistenia

- zaradenie vyššieho počtu detí do tried v 4 MŠ²⁰ ako bolo určené rozhodnutím príslušného regionálneho úradu verejného zdravotníctva,
- nezabezpečenie celodennej výchovy a vzdelávania detí príslušným počtom učiteľov striedajúcich sa v dvoch zmenách v 1 MŠ²¹,
- nezriadenie funkcie zástupcu riaditeľa v 3 MŠ²²;
- nesúlady adresy školy²³ s údajmi v zriaďovacej listine a Sieti škôl a školských zariadení Slovenskej republiky.

¹⁸ Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunit II. – Projekt inklúzie v MŠ

¹⁹ MŠ, Sačurov 324

²⁰ MŠ, Kukučínov 18; MŠ, Zamarovce 63; MŠ, Pečeňany 92; MŠ, Poradie 113

²¹ MŠ, Železník 69

²² MŠ – Óvoda, Lehnice 119; MŠ, Dr. Heska 921, Kúty; MŠ, Jaltská 33, Košice

²³ MŠ, Slovany 102

2.4 Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Na základe zistených nedostatkov podľa ich závažnosti a porušení právnych predpisov uplatnila Štátna školská inšpekcia odporúčania, uložila opatrenia alebo riaditeľom hodnotených škôl uložila prijať opatrenia. Príslušné RÚVZ (4) boli upozornené na prekročenie stanovenej kapacity prijatých detí v 4 MŠ²⁴. Zriaďovatelia (4²⁵) boli upozornení na nedostatky, ktorých riešenie patrí do ich kompetencie.

3 ZÁVERY

Podpora rozvoja hudobnej gramotnosti detí bola deklarovaná vo väčšine ŠKVP. Reálne napĺňanie stanovených zámerov vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra – hudobná výchova bolo v rámci jednotlivých škôl odlišné a častokrát pri VVČ absentovala systematickosť zo strany učiteľov. Potvrzuje to aj fakt, že len 19,8 % učiteľov uviedlo v dotazníku, že sa v tejto oblasti zúčastnilo vzdelávania externými poskytovateľmi. Zároveň aj zápisnice z rokovania poradných orgánov riaditeľa, záznamy v triednych knihách a aj z pedagogického diagnostikovania detí, ktoré len niekedy validovali prezentované informácie riaditeľov a učiteľov v dotazníku.

Priestorové a materiálno-technické podmienky MŠ boli rozdielne a ich využívanie vo výraznej miere ovplyvňovalo možnosti rozvíjania hudobnej gramotnosti detí. Vo väčšine škôl disponovali Orffovým inštrumentálom, klavírom a zobcovou flautou a v pätine MŠ špecializovaným priestorom pre autonómne aj ciele realizovanie sa detí najmä v oblasti hudobnej výchovy.

Na väčšine priamych pozorovaní VVČ boli deti bezprostredné, pomáhali si, dodržiavali pokyny učiteľov. Ich aktivita bola ovplyvňovaná vhodne volenými metódami a formami činností viac ako polovicou učiteľov. Niektorí učitelia nedohliadli na to, akým spôsobom postupujú deti pri plnení učebného zadania, čo boli dôvody, prečo deti nedosiahli očakávaný výsledok činnosti.

Deti zaujali činnosti, v ktorých mohli objavovať súvislosti rytmu a reči, a zážitky podporiť hrou na telo či vyjadriť kreslením, maľovaním ap. Primerane ovládali rytmické nástroje a manipulovali s detskými knihami, zvládali pohybovo-tanečné improvizácie. Prirodzene, s adekvátnou dynamikou a intenzitou hlasu spievali a komunikovali, na jazykovo zmiešanom území vyvážené v slovenskom, maďarskom i rómskom jazyku. Ak mali možnosť rozlišovali hudobné a nehudobné zvuky, pomenovali rytmické a melodické nástroje, reagovali na udanie tónu a zvládali spev s oporou melodického nástroja alebo hlasu učiteľa, hodnotili svoje i spoluhráčove výkony. Rozcvičeniu ich hovoridiel, dychového a pohybového aparátu napomáhali učitelia motivovanými prípravnými cvičeniami. Väčšina pedagógov sprevádzalo spev detí hrou na hudobnom nástroji, pričom polovica z nich uprednostnila klavír a tretina flautu.

4 ODPORÚČANIA A PODNETY

4.1 Odporúčania na úrovni škôl

- vytvárať príležitosti deťom pre hodnotenie vlastných výkonov a výkonov ostatných detí,
- využívať dirigentské gestá a melodický hudobný nástroj pri VVČ (udanie tónu deťom, sprevádzanie spevu detí, sústredené počúvanie melódie deťmi),
- monitorovať progres detí v oblasti hudobnej výchovy,
- sledovať uplatňované didakticko-metodické postupy pri rozvíjaní hudobnej gramotnosti detí a prezentovať zistenia na rokovaní pedagogickej rady,
- napomáhať pedagogickým zamestnancom pri rozširovaní profesijných kompetencií v oblasti didaktiky hudobnej výchovy, podpory a rozvíjania hudobnej gramotnosti detí a využívať pritom strategický potenciál poradných orgánov riaditeľa,

²⁴ MŠ, Kukučínov 18; MŠ, Zamarovce 63; MŠ, Pečeňany 92; MŠ, Poradie 113

²⁵ Obec/mesto: Železník; Kukučínov; Pečeňany; Košice

4.2 Odporúčania pre zriaďovateľov

- podporovať v spolupráci s riaditeľmi škôl vzdelávanie sa pedagogických zamestnancov v oblasti hudobnej výchovy,

4.3 Odporúčania na úrovni systému

- rozšíriť vzdelávaciu ponuku o hudobnú pedagogiku s dôrazom na jej pragmatické uchopenie pedagogickými zamestnancami materských škôl.

5 ZOZNAM

5.1 Grafy

GRAF 1 Školský vzdelávací program – oblasť hudobnej výchovy a podpory rozvíjania hudobnej gramotnosti detí.....	5
GRAF 2 Činnosť poradných orgánov riaditeľa	6
GRAF 3 Materiálno technické podmienky – oblasť hudobnej výchovy a podpory rozvíjania hudobnej gramotnosti detí.....	7
GRAF 4 Špecializovaný priestor pre realizovanie sa detí v oblasti HV.....	8
GRAF 5 Uskutočňovanie vzdelávacej aktivity s hudobným zameraním	8
Graf 6 Vyučovanie učiteľom – aplikovanie didakticko-metodických postupov	9
GRAF 7 Čas venovaný činnostiam s hudobným zameraním počas týždňa.....	9
Graf 8 Využívanie hudobného nástroja pri výchovno-vzdelávacej činnosti.....	9
GRAF 9 Učiteľmi preferované činnosti s hudobným zameraním	10
GRAF 10 Najčastejšie problémy učiteľov pri činnostiach s hudobným zameraním	11
GRAF 11 Učenie sa detí	12
GRAF 12 Vyučovanie učiteľom	13

5.2 Tabuľky

TABUĽKA 1 Základné údaje o kontrovaných školách	Chyba! Záložka nie je definovaná.
---	--